

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรณีการบริหารราชการแผ่นดิน
โดยศาสตราจารย์ ดร.นิสตาร์ เวชยานนท์

ข้อสังเกตและชี้ให้เห็นถึงปัญหา รวมทั้งมีข้อเสนอแนะ ในการที่จะบริหารงานตามยุทธศาสตร์ แล้วก็ตามแผนปฏิรูปประเทศที่มีความสำคัญที่สุดก็คือ ด้านทรัพยากร ทรัพยากรที่ว่านี่ก็คือเรื่องของงบประมาณ

สภาพปัญหา : ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง ประกอบกับสถานการณ์โควิดทำให้การจัดเก็บรายได้ต่าง ๆ ลดน้อยลง เพราะฉะนั้นในการบริหารจัดการงบประมาณการเลือกโครงการที่สามารถที่จะตอบโจทย์ทั้งแผนการปฏิรูปประเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญ

➤ **ข้อสังเกต :**

1. งบประมาณที่จัดสรรให้กับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งพบว่า ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมได้รับการจัดสรรงบประมาณมากที่สุด

ปี 2563 ได้รับจัดสรร 23.9 %

ปี 2564 ได้รับจัดสรร 24.4 %

ปี 2565 ได้รับจัดสรร 23.7 %

แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคขึ้น เพื่อที่จะลดความเหลื่อมล้ำ แต่เรื่องของการเบิกจ่ายงบประมาณ พบว่าอัตราเบิกจ่ายงบประมาณประมาณร้อยละ 93% จากการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลที่ผ่านมาจาก word bank ได้มีการสำรวจเมื่อปี 2560 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จีดีพีรายได้ของไทยอยู่ที่ระดับ 0.453 อันนี้คือปี 2560 ต่อมาคือปี 2564 เดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมาอยู่ที่ระดับ 0.360 ซึ่งเป็นค่าที่ดีที่สุดเป็นอันดับ 1 อาเซียน ดีกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนเลย แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายเงินที่ถูกต้องกับยุทธศาสตร์สามารถที่จะสร้างโอกาส สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้ ขณะเดียวกันภาครัฐจะต้องอ้างวินัยการเงินการคลัง ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ผ่านการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

2. โครงการและกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศยังมีจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะเป็น “งานประจำ” (บางหน่วยงานที่ติดฉลากโครงการเป็นทั้งงานประจำเป็นทั้งงานยุทธศาสตร์) มีเหตุผล ดังนี้

2.1 หน่วยงานอาจจะขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของการจัดทำแผนงาน การกำหนดตัวชี้วัด การกำหนดผลผลิต การกำหนดผลลัพธ์ การกำหนดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งอันนี้ต้องยอมรับว่าหน่วยงานที่วางแผนได้ทำเรื่องนี้อย่างไรแล้ว แต่เวลาหน่วยปฏิบัติไปวางแผนเขาไม่เข้าใจ

2.2 หลายหน่วยงานนำงานประจำใส่ไปในแผนยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ได้รับงบประมาณเข้าสู่หน่วยงานมากขึ้น

2.3 ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณใช้ยุทธศาสตร์เป็นตัวตั้ง แต่การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณยังเป็นแบบดั้งเดิม จะรายงานว่าสามารถเบิกจ่ายได้ถึง 80% 90% หรือ 100% แต่ไม่ได้พูดถึงผลสัมฤทธิ์ว่าที่เบิกไป 100% ได้ผลสัมฤทธิ์หรือเปล่า บางหน่วยงานอาจจะเบิกแค่ 50-60% แต่เขาได้ผลสัมฤทธิ์

➤ สภาพปัญหา

ประการที่ 1 การจัดทำแผนปฏิบัติการ (หมายถึงแผนระดับที่ 1 ระดับ 2 ระดับ 3) ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดผู้รับผิดชอบ จะมีหลายหน่วยงาน (หน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบตรงนี้ หน่วยงานนี้รับผิดชอบตรงนี้ ไม่รู้ว่าจะนำเป้าหมายรวมไปกระจายกันอย่างไร) เพราะฉะนั้น จะต้องมีการบูรณาการ กระทรวงที่จะทำเรื่องน้ำมีกี่กระทรวง กระทรวงที่ทำเรื่องเศรษฐกิจฐานรากมีตั้งหลายหน่วยงาน ต้องมาบูรณาการ ในขณะเดียวกันโครงการฯต้องลงมาตั้งแต่ระดับกระทรวง ระดับกรม ลงมาถึงระดับภูมิภาค ลงมาถึงส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้เลยว่าโครงการ ต่าง ๆ กว่าจะมาถึง ผลสัมฤทธิ์จึงยังไม่เกิดขึ้น และยังคงเห็นสภาพการทำงานที่ต่างคนต่างทำ อันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญมาก ๆ

ประการที่ 2 ขาดการเตรียมความพร้อมในการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างล่วงหน้า ให้ทันกำหนดระยะเวลา ซึ่งปรากฏว่าทำไม่ทัน พอมาเจอกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส (COVid - 19) โครงการก็จัดซื้อจัดจ้างไม่ได้ ทำให้หน่วยราชการจำนวนมากกันเงินไว้เบิกเหลือมปีตั้ง 197,306 ล้านบาท

➤ ข้อเสนอแนะ

- (1) จัดสรรงบประมาณ มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณที่ให้น้ำหนักกับ “Big Rock”
- (2) แยกระหว่างโครงการตามแผนยุทธศาสตร์ (Strategy) กับภารกิจ (Function) ให้ชัดเจน

- (3) การประเมินผลสัมฤทธิ์ ต้องครอบคลุมผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบและมีกลไกติดตามที่ชัดเจน
 - (4) ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ระดับหน่วยงาน มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ
 - (5) หน่วยงานภาครัฐ ทบทวนการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงยุทธศาสตร์ใหม่
 - (6) การบริหารงานในรูปแบบ “ข้ามกระทรวง”
 - (7) การปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค
-